

El paisatge íntim de Ramon Reig

Blanca Sala Reig

No he conegut personalment el meu avi Ramon Reig, mor prematurament als 60 anys, sinó a través del record familiar, dels amics i pintors que el tractaren, dels articles i crítiques sobre la seva obra i personalitat i, de manera més íntima, mitjançant la seva pintura.

Escriure a la *Revista de Girona* sobre Ramon Reig és per a mi un goig especialment sentit perquè el mateix Reig hi col·laborà, però també perquè els magnífics articles sobre la seva personalitat i obra, con el del sentit R. Guardiola Rovira, m'han permès aprofundir en la seva persona i comprendre la dimensió social com a pintor i artista.

Però avui l'obra continua parlant en nom de l'artista i la seva pintura reflecteix la seva personalitat. El mateix Reig ho expressava quan deia que respectava tota classe de pintura si era sincera. Els seus deixebles el recorden com a excel·lent pintor i pedagog que incitava, amb la naturalitat de l'exemple, que cadascú trobés i seguís el seu propi camí. Posant a l'abast els recursos tècnics necessaris, exercitant la lucidesa visual afí a la realitat empordanesa, Reig infonia una actitud i un compromís amb la pintura, primer

alerta als sentits, després atent a les emocions, fins a fer prevaler la pròpia veu, fins a trobar la pròpia dicció. Aquesta és l'evolució de la seva obra, l'aprofundiment del paisatge empordanès fins a plasmar un missatge interior i conciliar ambdós en una tècnica afí i en acord.

El paisatge empordanès

Per a Reig la pintura es trobava en el paisatge i, perquè estimava la seva terra que era el seu origen i la seva identitat, en féu la causa del seu camí artístic. Reig restà sentimentalment captivat per l'Empordà. En tornar d'una estada fora de la seva terra sempre deia que en veure el Canigó el seu cor s'eixamplava. Quan va treballar a Burgos al 1932, en obtenir la càtedra de dibuix, de seguida va sol·licitar una vacant a Figueres per retornar a la capital empordanesa. De fet, sempre va evitar viure i treballar fora del seu Empordà, a Barcelona o a Madrid, com tingué l'oportunitat. La seva trajectòria hagués estat diferent si hagués sojmat a Roma o París. No obstant això, el seu afany d'estudiar l'art i la pintura l'incitaren a anar a Itàlia, França, Alemanya, Noruega i Suècia.

Paisatge,
de Ramon Reig,
1957.

L'obra de Reig ens aporta visions íntimes del paisatge empordanès a tall de guspies de l'Empordà que, en la seva maduresa pictòrica, ens ofereix des de la impressió anímica, des de l'emoció i ensem des de la memòria. Són les aquarel·les vibrants i ambientals, serenes i profundes de la plana, dels aiguamolls; dels rierols i dels viaranys, dels marges i de les roques, del camp i de la badia en cels ennuvolats o nets de tramuntana, més aviat de tardor i crepusculars. Tota la seva trajectòria artística fou l'aprehensió de la llum, que Reig preferia tamisada, en sordina, per suavitzar els contrastos, compondre harmonies, tonalitats ambientals serenes afins a la personalitat de l'artista. I l'acord entre el paisatge i la seva impressió es conjuga i es fusiona en la tècnica en què s'expressava. L'oli o l'aquarel·la estableixen sempre el lligam entre el paisatge empordanès i la seva interiorització. Aquí radica la seva personalitat com a artista, la seva força com a pintor.

Una escola empordanesa?

Si l'actitud de Reig amb la pintura fou sempre compromesa, sincera i fidel a allò que el pintor tant s'estimava, la seva terra, ensem era pura, aliena a teories o dogmes pictòrics del moment artístic. L'obra es fa ressò del paisatge tant en la forma com en el contingut i així evoluciona i passa de plasmar el que veu a transmetre el que sent, de l'anàlisi a la síntesi de l'Empordà, de la constatació a la revelació del paisatge, de l'oli i l'aquarel·la.

Reig estava especialment dotat per al dibuix, que fou vital, formador i alhora determinant en la seva vida. S'hi dedicà amb l'apassionament dels joves talents. Ben aviat prengué classes amb el dibuixant, pintor i gravador Joan Núñez (1877-1963) a l'Escola Municipal de Dibuix de Figueres, juntament amb Marià Baig (1906-1991) i Salvador Dalí (1904-1989). El mestratge clàssic i de factura realista que Núñez els va transmetre es compenetrava perfectament amb la topografia i el clima empordane-

sos. Afí a l'obra dels deixebles de Núñez és així que sembla néixer una incipient escola empordanesa.

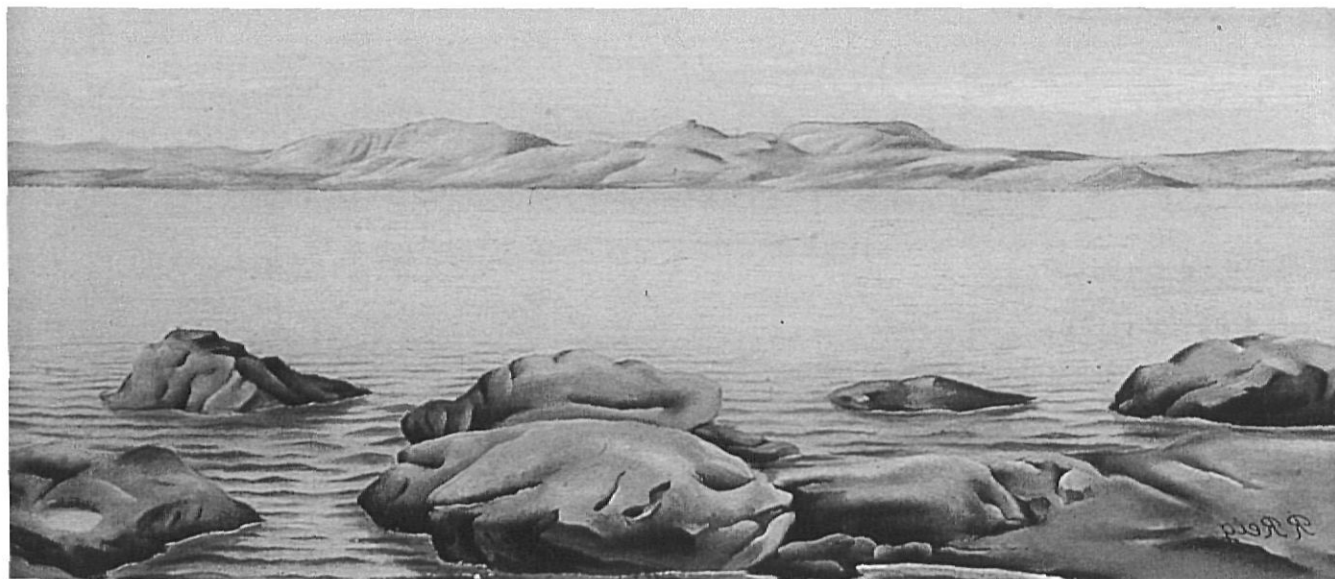
Anys abans Marià Llavenera (1890-1927) havia constatat la singularitat d'aquest paratge, de la plana acotada i alhora fugissera que, emparada per l'Albera, el Canigó i la Mare de Déu del Mont Ilisca fins al mar defugint l'horitzó marítim. També la llum apareix particularment clara en un cel després de tramuntana, net i pur, definint i perfilant els contorns, aguditzant la percepció de totes les coses. Espai i llum empordanesos, artífex de l'Empordà i de la pintura empordanesa.

De l'oli a l'aquarel·la

Els olis de Reig dels anys trenta s'exercien en la lucidesa visual d'aquest paisatge que el pintor veia i desxifrava, escodrinava fins als confins de la visió. Ens l'ofereix en tota l'amplitud de camp i en tota la seva profunditat, definint amb pinzells de miniaturista els més ínfims detalls, fidel a la versatilitat de la llum més clara i reveladora. Al mateix temps la factura segueix el dictat de l'Empordà, sense pinzellades evidents, amb olis de gran fluïdesa, que anuncien la transparència de l'aquarel·la futura. L'Empordà que ens ofereix és el de la punyent visió de la plana després de tramuntana. Perquè veure és concebre, l'obra és fidel a la percepció i és fruit de l'anàlisi. Són els olis *El Far d'Empordà* o *Paisatge amb olivera*, fonamentals per a l'evolució posterior de Reig i cabdals en l'art empordanès perquè, de factura hiperrealista, afins als olis de Marià Baig i Salvador Dalí, responen als artífexs d'espai i llum de la plana, als paràmetres de l'escola empordanesa.

A la dècada dels quaranta, Reig optà per l'aquarel·la. Amb la guerra, operà una profunda crisi entre els artistes i la seva percepció de la realitat. Començà per a Reig una interiorització del paisatge anàloga a la necessitat de pintar amb aquarel·la. A partir del 1942 féu d'aquesta la seva preferència i al 1944 guanyà el primer premi nacional en aquesta especialitat. Si Reig escollí

Platja de Roses, de Ramon Reig, 1946.

l'aquarel·la va ser per fidelitat al paisatge i perquè li infonia tota la força d'un ambient. La tècnica esdevingué més suggerent, componia valors, cercava matisos, plasmava vibracions i adquiria tonalitats evocadores. És aleshores que Reig afirmà que el paisatge empordanès contenia, per a ell, la seva millor expressió. I amb el mateix rigor de sempre es perfeccionà fins a plasmar amb la naturalitat dels mestres la impressió del paisatge. És així que el tema resta secundari i l'execució ràpida de l'aquarel·la és idònia per a transmetre l'emoció anímica.

En aquestes obres, més líriques i suggerents, el cel posseeix la làmina, ocupa tres quarts del paper, alhora que la plana absorbeix tota la puixança de la llum, i la versatilitat lumínica estableix la unitat i la impressió de l'obra, expressa estats d'ànim. Així són *Aiguamolls* o *Voltants de Vilafant*. Com l'aigua que transforma les aparences en reflexos, l'aquarel·la transmuta les sensacions en emocions, el coneixement en sentiments. Ara l'obra és fruit de la síntesi, i el resultat és la revelació de l'Empordà. Les aquarel·les assoleixen la concisió temàtica i la profunditat anímica. Perquè foren pintades des de l'emoció i apel·len la pròpia experiència davant del paisatge, els empordanesos es retroben en la seva pintura.

Amb una gran lucidesa visual Reig aconseguí fer seu l'Empordà. Des de l'observació i l'hiperrealisme de l'oli arribà a l'interiorització i a la interpretació psicològica del paisatge amb l'aquarel·la. Diminutes figures apareixen en les obres de Reig com per donar rellevància de la presència humana en la natura i exaltar estats d'ànims davant del món. I concloure com Kant que les qualitats que veiem en la natura són presents en nosaltres mateixos i que la contemplació del paisatge pot aportar moments intensos en la descoberta d'un mateix.

L'Empordà resta circumscrit en la història del paisatgisme català.

Blanca Sala Reig és neta de Ramon Reig
i llicenciada en història de l'art.

Aiguamolls, de Ramon Reig.

COL. CATERINA MARTÍNEZ

